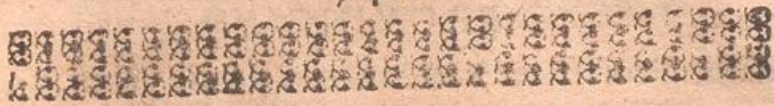

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Litteræ Annvæ Provinciæ Litvaniæ Societatis Iesv Anni 1608.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70405)

LITTERÆ ANNÆ
PROVINCIAE LITVANIAE
SOCIETATIS IESV

Anni 1608.

Ocios septuaginta quinque, supra ducentos, in decem familiis Provinciae Litvaniae hoc anno numeravit. In Domo Professa VVarssaviensi tredecim, è quibus Sacerdotes octo, reliqui domestici operis Adiuutores fuere. In Domo Professa VVilnaensi S. Casimiri nouem: tres Sacerdotes, alios Coadiuutores. In Collegio eiusdem urbis sexaginta duos, Sacerdotes nouemdecim: Variarum disciplinarum Professores vndecim, Theologiae Scholasticae duos: Moralis, quae conscientiae iura docet, vnum: S. Scripturae, & fidei controuersiarum, vnum: Philosophiae vnum: Latinarum litterarum sex, quorum quinque nondum sacris initiati, caeteri Sacerdotes. Scholasticos quinque supra viginti: Theologiae Studiosos septemdecim: Philosophiae nouem, quatuordecim Fratres, munia domestica exercentes. Ibidem in Domo Probationis, cum veteranis, octo supra triginta, inter quos veteranos tres Sacerdotes, quatuor antiquos Coadiuutores. Nouitios qui ad studia admissi sunt, viginti quinque: ad domesticos labores sex. Collegium Brunsburgense triginta quatuor recensuit. Sacerdotes quin-

Aaa 3 decim

decim, Professores 7. casuum conscientia vnum, vnum Philosophia, quinque latinarum litterarum. Sed in hoc numero quatuor, qui nondum sacris; tres qui sacris initiati fuerunt. Pultouienſe tres supra triginta numerat, quindecim Sacerdotes, in docendi munere occupatos nouem, duos qui quaestiones de conscientia resoluunt, vnum qui Philosophiam praëlegit, reliquosque humaniora, inter hos Sacerdotes quinque, quatuor porro non Sacerdotes. Niesuisi humano isto propter accessum Patrum tertianorum, triginta septem censuit, viginti duos Sacerdotes, è quibus nouem sunt tertiani: duo, quaestionum de conscientia Auditores, cum quinque aliis non Sacerdotibus. Praeceptores quinque, Moralis Theologiae vnum; alterum Scripturae Sacrae interpretem & controuersorem, quorum vterque Sacerdos fuit, alii tres non Sacerdotes, humaniora ac praecepta Grammatica docentes, domestici operis Adiutores septem. Potocia septem supra viginti habuit, octo Sacerdotes: quorum vnus pralector fuit Rhetoricae nostris octo Fratribus, cum Praeceptoribus tribus, & Coadiutoribus octo. Riga non plures, quam vndecim tenuit. Sacerdotes sex, Praeceptorem Grammaticae vnum, & quatuor Adiutores. Derpatum dirutum, & direptum per hostes, duos Sacerdotes, cum Adiutoribus duobus habet, P. Provincialis comites duos, vnum Sacerdotem, Coadiutorem alterum. Orissa, in Missione, duo Sacerdotes, cum vno Adiutore manent. In Samogitiam, duo tantum Sacerdotes missi. Admissi Scholastici viginti, ad domestica munia quinque, dimissi duo, ad vitam alteram abiere duo.

LITVANIÆ.
DOMVS PROFESSA VVARS.
fauientis.

743

Quædam vitæ perditæ per multos annos non confessa, cum interius moneretur à Deo ad confessionem, per visum obiecta est illi imago Crucifixi, ad cuius conspectum serpentes cum sibilo à se diffugere vidit, qua specie commota, ad salutarem medicinam properauit. Alia muliebri impotentia in desperationis baratrum præcipitata, violentas manus sibi inferre parabat, cumque telum quod in manibus habebat, in ventrem adigeret, ictum alium in locum conuertit, vnde lethali vulnere accepto, ad spem veniæ erecta, peccata per pœnitentiam detestata est. Odia multorum restincta, in his duorum magni momenti. Duo item paria dissidentium in matrimonio conciliata. Vnus adductus, vt cum occisore parentis sui in gratiam rediret, omnemque illi iniuriam ex animo condonaret. Quædam nobilis, acceptis characteribus, à spirituali quidem, sed rudi persona, multorum medebatur morbis, edocta à nostro de peccato, characteres illi cremandos tradidit. Nobili item viro, qui utebatur characteribus, contra nubem minantem grandinam, persuasum, vt eos abiiceret. Insignis constantia extitit fœminæ in tuenda pudicitia, aduersus impurum hominem, à quo grauitè impugnabatur, qui cum solus nihil cum illa proficeret, eiusdem farinae adduxit secum milites, ad eam sollicitandam, in super stricto gladio, mortem intentantibus, ni cõsenseret, ceruicem ferientibus obtulit, attestans se paratam prius mori, quàm sceleri succumbere, eius vici animi magnitudine, crudelitati modum posuere,

Aaa 4

re,

re, omnem furorem ac sævitiam in ligneam mensam, cum eam frustatim concidissent, effuderunt. Ecclesiæ aggregati octo, hæretici sex, Schismaticus vnus, Iudæus vnus, hic fuit peritus Hebraicæ linguæ, inter suos non postremæ notæ, ingenioque non vulgari. Ex hæreticis Adolescens erat, nostrorum disciplina in scholis aliquando v^o, hunc parens multorum exemplo edoctus, nè resipisceret, in Hollandiam à nostris abstractū, vt hæresim imbiberet, ablegauit, cui ille post reditum tenaciter adhærens, postquam in nostrum, qui in missionibus versabatur incidit, collatis suis argumentis, quæ vix alter peritus minister deprompsisset, à nostro conuictus, veritati manus dedit. Aucta est sacra suppellex hoc anno piorum eleemosynis, Crux inaurata magnifica, affabrè facta comparata est ad ornatum altaris. Calices duo, imagines pictæ duæ, vela duo pretiosa pro calicibus donata, mappa acu picta. In excursionibus ad quadringentæ auditæ sunt confessiones.

DOMVS PROFESSA VIL-
nensis.

PAUCOS operariōs hæc Domus sustentat (non plures enim sunt, quàm tres Sacerdotes, & tres Coadiutores fabricæ necessarij) eò quod fabrica omnes eleemosynas sibi necessariò vsurpet, habitatioque eandem ob causam, angusta adhuc sit. Sequenti tamen anno, plures accedere poterunt. Nunc in sacello sacra fiunt, & confessiones audiuntur, atque ad infirmos, quando vocantur, excurretur. Conciones autem & alia ministeria, donec perfir-

perficiatur Ecclesia, in Collegio exercentur. Structura templi, à quinquennio cœpta, bene hoc anno creuit, quam indefessa manus Reuerendissimi Antistitis eius vrbis, & Illustrissimi D. Leonis Sapihæ, magni Ducatus Lituaniæ Cancellarii promouere non desistit. Et quidem prædictus Illustrissimus D. Cancellarius, præter mille florenos à quinquennio in singulos annos numeratos, hoc præterea anno, tria paria candelabrorum & imaginem Christi de Cruce pendens, ex argento, Romæ omnia elegantissimo opere facta, templo nouo, licet nondum perfecto, liberalissimè donauit. Vxor verò ipsius quæ originem ex familia Illustrissimorum Ducum Radiulorum trahit, mappam pro altariauream florenis centum quinquaginta æstimatam, sponte nobis obtulit. Alia pia Matrona calicem argenteum & pixidem sacram, donauit. Has secutus vir quidam nobilis, deuotione, animique sensu motus, calicem argenteum Deo & S. Casimiro consecrauit. Supellex sacra, pro vsu SS. Sacrificii, nec non elegantissima imago hoc anno sacello accessit. In pecunia à variis variis generis hominibus florenos 4500. in rebus plurimis, florenis quadringentis quinquaginta æstimatis, plurima percepimus. Ad SS. Sacramenti pabulum, populi numerus, in æde nostra, crescit. Vota quoque de more huius gentis antiquissimo, per oblationem laminarum argentearum, & statuarum cerearum persoluuntur.

COLLEGIVM VILNEN-
se.

Fortunas nostras Illustrissimus Antistes Samo-
gitæ Melchior ex Ducibus Giedrochiis infig-
niter auctum iuit, triginta ille benè piscosos la-
cus hæreditarios, adiunctis insuper tribus agrorum
mansis, vt vocant, Collegio attribuit, neque interea
aliis quibus potest pius fenex beneuolentiæ signis,
suum in nos animū, declarare nō cessat. Nostrorum
vicissim cū ad eum eiusque Diœcesim excursio-
nibus suscipiendis, tū in aliorum etiam promo-
uenda salute, desudat industria. Sacramenta apud
nos, cæteraque pietatis frequentandi officia, occa-
sionem præbuit tū supplicatio quadragenaria se-
mel atque iterum ad Regni stabiliendam pacem in
Æde nostra decreta, maximisque flagellantium cō-
uentibus frequentata, tū Iubilei à SS. D. N. Paulo
V. concessi, exeunte iam anno, facta promulgatio:
quod quanta cum animorm auiditate à populo ex-
ceptum sit, tū etiam quo fructu peractum, testan-
tur sacro illo tempore Aduentus, infinita propè pœ-
nitentium multitudo.

Ad templi valuas stipem in vsum pauperum
corrogare, etiam qui genere illustriores non vere-
cundantur, imò ad abiecta mancipiorum descende-
re interdum obsequia, honori ducunt. Exemplo est
Nosocomiorum diebus præsertim Ieiunii quadra-
genarii frequentatio, & non prolixa magis in solen-
ni epulo apparando egenis, plusquam ducentis, li-
beralitas, quàm egregia in pedum abluendis sordi-
bus

bus, cæterisque id genus frequentandis ministeriis, animi submissio.

Gratum hunc esse Deo eiusq; Matri in se clientum suorum affectum & studium, comprobavit quorundam ex hac vita exitus, ut non nisi interuentu eiusdem Matris, in illam æternitatis lucem à filio euocati videantur. Eorum vnus initium morbi habuit Diuæ Virgini diem sacrum, vitam clausit alio eidem Virgini sacro die. Alter ad solennes Purificationis ferias, se cœlestibus Matris gaudiis interfuturum prædixerat, prædictionem excepit euentus, atque ita inter Crucifixi oscula agens animam incredibili vultus hilaritate, eandem DEO reddidit. Tertius, quod ipsum in summis habebat votis, alia eiusdem Patronæ solennitate, in cœlum euocatus. Cæterum nostrorum, quæ domesticis, quæ externis operis, non pœnitenda consistit animorum seges.

Eorum quibus hoc primum anno vitæ per confessionem expiandæ cura iniecta, cùm id antea actitassent numquam, septingenti propè fuere. Nonnulli à pluribus annis intermissam pœnitendi consuetudinem salubriter repetiuerunt. Alii decem, viginti etiam emensi milliaria, tantum ut quieti animorum tantò securius apud nos prouiderent. Infantibus plusquam centum nonaginta via ad Christum per baptismum aperta. Salutaribus iisdem aquis adultiores initiati octo, & tres Ariani cuiusdam benè iam ætate prouecta filii. Ad Confirmationis Sacramentum in oppido quodam inducti trecenti, plerisque inibi error excussus, arbitranti-

bitrantibus in eorum tantum gratiam hoc Sacramentum institutum, qui à fide Apostata, religionis iterum orthodoxæ sacra suscepissent. Ab hæreticis ad Catholicorum transiére partes, duo supra quinquaginta. In Romanæ Ecclesiæ Societatem aggregatiè Ruthenis Schismaticis duodecim, è Mahumetanis Tartarorum superstitionibus vni lux Euangelicæ veritatis, ipso mortis penè articulo affulsit. Alter qui è Iudæorum perfidia emerferat, nostris imbuendus traditus. Actum cum eo sedulò, quoad animo illius obducta veteris legis caligo, noua se superfundente luce discuteretur penitus. Placuit Reuerendissimo nostro Antistiti, sufficienti iam pro captu instructum fidei doctrina, in nostra Æde sacri fontis lauacro ablui. Itaque ipsomet Antistite ritus & stas lustrationes obeunte, ipsis Pentecostes feriis, canis iam & annis obsitus, Christo iterum renatus. In alterius ad fidem conuersione non obscura Dei Matris in hominem innotuère studia. Est is disciplinæ nostræ Alumnus, ab ipsis Grammaticæ quasi incunabilis ad Philosophiæ iam studia maturuerat, duri tamen semper oris, & si quando (quod creberrimè actitatum) à suis vel præceptoribus, vel condiscipulis, de fidei controuersis, iniectus esset sermo, elinguis omninò, in ipsò tandem Logicæ vestibulo, diuina cor eius tetigit sapientia, & ad Philosophiæ humanæ satus tantò cumulatiùs accipiendos, fidei lumine hominem accendit, collustrauitque. Commutandi in melius cõsiliu occasionem eam prædicat potissimam, quoties Deo supplicandi gratia, orationis tantum Dominicæ verba vsurpasset, incussum sibi nescio quem religio-

ligionis metum de omiffa Angelica Salutatione, neque prius animum ab hac intemperie exfolui potuiffe, quam & Dei fimul Matris efflagitata ope, Matrem iuxta & filium fibi demereretur, atque ita nunc fe per Matrem habuiffe accessum ad filium meritò gaudet. Aliæ super alias diuerfis anni temporibus in circumpofita loca excurfiones, fuo etiam non caruerunt fructu. Bimestre fpatium Miffio in Samogitiam non exiguo gentis illius bono tenuit. Rudimenta vitæ Euangelicæ paffim pueris, adultis etiam falubriter propofita, quibus præter fidei nomen, vix aliud in rebus fidei notum erat, ad mores Chriftianos Deique cultum informati. Plurimorum coniugia vitio vel ignoratione iuris contracta, diffociata funt, vel ex præfcriptione iuris correcta: alia verò nefario diffidio difiuncta, amicabiliter reconciliata. Calvinianus non extremæ notæ nobilis, non tantum fe Religioni dedit, fed & templum à parente fuo eiuſdem Sectæ feftatore, olim Catholicis ereptum, reddidit. Valuit hæc eius etiam ad oppidanorum quibus ille præſt salutem, cum Eccleſia reconciliatio, in mores illi fidemque fui Domini omnes penè Catholicam veritatem complexi, concefferunt. Dominum ipſum, cum ab hæreticis ei de templo Catholicis reſtituto, dies dicta fuiſſet, acerbailla & petulans eorum comminatio in arrepto confilio confirmavit amplius, multamque ille pecuniariam, ab iis iniurioſè ſibi impoſitam, fuſque deque habuit; tantum abeſt, vt recens ille oleaſtri Euangelicæ oliuæ inſertus furculus, eiufmodi turbulentorum hominum flabris, fuo moueretur loco. Alloquium alter & conſpectū noſtrorum fugiebat.

bat, sed multa nocte aliquandò a nostris illàc iter habentibus, domi suæ oppressus, eiurata hæresi Christo manus dedit. E Lutheri alterum grege, diuina bonitas, non nisi flagello admoto ad se traxit, ægritudine percussus senserat in se Dei corripientis extentam manum: tùm ille per confessionem quãtocycus vitæ prioris sordes eluere aggressus. Interea dùm Sacerdos noster ægrotanti ad lectulum aures acoommodat, Superintendens cum eiusdem Sectæ Administto, quem Prædicantem vocant, accurrunt, confitenti nimium quantum molesti, vt illum in Lutheri sordibus retinerent, summo conabantur opere. Domo tandem, summo cum dedecore coacti. Matronæ cuidam nobili præceps ex alto ruina, adeò totius corporis luxauerat compages, vt nisi confestim à casu illo maritus eiusdem su perueniens, de voto D. Casimiro faciendo, iam propemodum emortuæ infusurasset, eodem penè momento & loco de vita periclitaretur. Voto concepto sensim inter se rursus coire membra, breuique post, totum corpus consanescere. Nouem ergo ab vrbe milliariis, vti sese religione voti exolueret, Vilnam accurrit, peccatisq; apud Sacerdotem nostrum expositis, singulare à Diuo Tutelari in se ben eficium & agnoscit collatum, & verò honorificentissimè prædicat. Illud ad memoriam luctuosum sanè & horribile. In pago quodam, malo dæmone haud dubiè impulsore, vno propè temporis articulo mater quatuor trucidauit liberos, iam vbi in liberorum profuso sanguine maternas vidisset contaminatas manus, laqueum etiam ipsa sibimet collo inferere, & verò tam miserandi funeris se sociam apposuisset,

ni ca-

ni catus domesticus, probè cæforum sanguine saturatus, è fenestra in viciniam versâ, solito validiores ciendo clamores, vicinum rusticum exciussit. Demiratus ille primo rei insolètiâ, quid cato factum, accurrit: totum sanguine madentem conspicatus, simul quatuor humi strata corpora videt, è vestigio ad fœminam è laqueari pendentem aduolat, funem, gula necdum fracta, præscindit, & sic illa non multò pòst, agrè tamen sui compos facta, animoq; per confes^{em} Sac^{to} nostro expiato, salutè consuluit. Hoc loco ponendum erat Coll^{um} Brunsb. sed quia tardè erant missa puncta, idcirco in fine reiectum est, faciat Reuerentia Vestra quod videbatur.

COLLEGIVM PVLTO-
uense.

TRiduo cineralia præcedète ad sacratissimum epulum ritè perpurcati, circiter bis mille accessere, quod antea actis annis, nè in præcipuis quidem animaduersum est festiuitatibus. Orationi autem, quæ eodem triduo continuò fundebatur, defuit nemo, densatis confluentium agminibus, ædeque nostra diuina vix vnquam non referta. Sic autem continuandæ per diem orationis vsus, die S. Adalberti Regni Patroni est repetitus, ac sacris Pentecostes diebus tribus vsurpatus.

Excussit vni peccati fassionem morbus violentior, obi ectumque aspectui monstrum perquam horrendum, quod non secus arque ex aduersariis exquisita conspigitis accuratione immanium ferriem facinorum, percensuit, ipsique veluti præsentia ingessit obtutibus, compos ille mentis fuit, neque ludicrum in tanta cohorrescentia mentis, &
rest-

& testimonio, seipsum damnantis naufragio, culpam, qua in eam impulsus procellam profundo barathri penè absorbebatur, luculenter denudauit, eaque detecta ingruentem depulit tempestatem, optatamque tunc, quam olim ducebat nihili, nactus est fluctuatis animi tranquillitatem. Arctius hoc eodem lethargo alius consopitus, nullius penè penſi admiſſorum ductitans criminum expiationem, cōplures per annos, non prius voluit expergisci, quam occultam quandam Dei se excitantis vim, non in animo solùm, at in ipſo quoque expertus eſſet corpore. Derepente namque, nihil eiſmodi vnquam opinatus, ab eo quem in aggerendis flagitiis secutus est impulſore, maligno inquam dœmone, Deo ita permittente, in ſummum abreptus ædium verticem, atque inde per camini anguſtias, ſumma præcipitatus violentia, in culinæ decidit pauimentum, totoque colliſus corpore, non deſectis ſolùm viribus, at exanimis penè repertus: aliquanto poſt, vt ſeſe colligit, ſeram at grauem Numinis perſentiſcere cœpit vindictam, non ſine paterna tamen clementia, increbeſcente per vicinam facti admirabilis rumore, fit omnium ad hominem miſerabiliter quaſſatum concuſſus: accurrit inter cæteros, illius loci curio, ac dùm re his noſtris ſeculis planè inaudita, omnes qui aderant percuſſi, obſtupeſcunt, atque vt quiſque poterat calamitoſo ſuccurrere adnituntur: Ille interrim contenta voce, nemine non exaudiente, omnes anteactæ deteſtabilis vitæ ſœditates particulatim percuſſere exorſus, acriter ſe excruciarî ingeminabat, & diros neſcio quos catenarum tractus dolentiſſimè queritabatur. Benigniſſimo tandem Deo,

Deo, ad circumfistentium preces ac vota, afflicti hominis miserante cladem, sibi ille vt planè redditus est, nihil prius ac sollicitius egit, quàm vt Pul-touiam aduolaret quantocyus, quod & fecit nihil moratus, rei que totius serie exposita nostro Sacerdoti, minimè refugit, propter publicata in tanta hominum frequentia peccata, ei quæ tantis debita erat delictis, satisfactioni, prompto atq; a-lacri animo sese propalam submittere. Vniuersæ tamen errata vitæ, ab ea qua exorbitare potuit æ-tate repetita, eo quo par erat doloris intimi sensu, prius eidem nostro percensuit Patri, atque ita non solum non quæsitæ, ante proximam calamitatem, at nè optata quidem animi potitus abscessit quie-te. Necromantiæ impensius deditis duobus inie-cta religio, & conscelerata è manibus extorta ad-iurationum machinamenta. Duo itidem alii veti-tos ab Ecclesia libros maleficiis, & amoribus im-puros ignibus expurgarunt. Sanguinis ac cædis si-tis ardentior restincta in tribus, compressa per di-uturnitatem validius firmata odia, atque deleta inter complures, & iniuriarum confectæ condo-nationes non pauca, eæque insigniores. Viginti propemodum conciliati, quæ tantò laboriosius iuncta est beneuolentia, quantò inter viros nobi-liores partes acrius cædibus & cruore exacerba-tæ efferuescebât odiis, annorum aliquot duratio-ne inueteratis. Et inter hos quidem debita læsis p-curata est satisfactio. Nam repertus est quidam a-lius, qui nulla penitus cõpensatione postulata, per-quam libenter æque ac liberaliter, ex lethali acce-pto vulnere è vita migraturus, necis patratori, ple-

nam indulſit condonationem. Obtenta eſt etiam vni, offenſi Domini gratia, & poſt arctiores carceres, libertas. Abducti tres ab uſuris non ſine debita iis, quos ſœnoribus emunxerant, reſtitutione. Repertus eſt vnus, qui de iniquè obtentis commo- nitus, florenos centum proprio annumerauit poſſeſſori. Vnus denique incæſtarum propoſitum abiecit nuptiarum. Exculti ſunt ſacris B. P. N. commentationibus extranei ſeptemdecim, quorum omnes quidem fructum ceperunt vberem: vnus tamen cæteris vberioſem, maximèque opportu- num. Vir iſe erat Aulicus, qui probus alioqui ſem- per cùm viueret, neſcio quibus tamen derepente animi exagitatus intemperiiſ, deſperationis laque- is propè interibat, iſ ſalutaribus perpurgatus me- ditationibus, mundataque interiore domo, per v- niuerſorum repetitam accuſationem criminum, omnem illam moleſtiſſimam compeſcuit turbu- lentiam, latiorque atque pacatior eſt redditus. Ad perfectiorem ſtatum in religioſis familiis ſex tran- ſiuerè, fidei & Chriſtianæ Sacroſanctis myſteriis ini- tiatus eſt Iudæus vnus. Atque hæc domi collecta fuit meſſis. Foris per crebras noſtrarum excuſſio- nes, non multò extitit parcior; in pagis ac oppidis vicinis per ſoleniiores dies viſitatis, vbi inſtituta conciones, rudimenta Chriſtianæ fidei ſimplicio- ribus ad eorum captum propoſita, ſuo non carue- re emolumento, complures ſeipſos de peccatis ac- cuſantes auditi. Accidit porrò in quadam Paracia, vt pro Feſto Præſentatæ Deiparæ Viginis die con- curſu facto, ſex ſœminarum inſignis notata ſit pie- tas. Cùm enim poſt ieiunium totius diei, qui Fe- ſtum

stum antecesserat, in ipsa solennitate, quæ feria 6.
 agebatur, Sacrosancta participare Synaxi nequi-
 uissent, in tertium vsque diem ieiunium integrè p-
 duxère, neque ab æde recessere diuina, donec tã-
 dem voti fuissent factæ compotes. Reuerendissi-
 mus noster, nullum depromendæ in nos beneuo-
 lentia & amoris finem facit. Adiit sacram Collegij
 ædem sæpius, sanctissimumque obtulit sacrifici-
 um. Secunda Christi deuicta morte triumphantis
 die in pontificalibus, diuina apud nos peregit my-
 steria, discantatis in super eodem die vesperis, & cõ-
 firmationis administrato Sacramento, totum eum
 diem nobiscum egit in Collegio. Alio quoq; tem-
 pore, vtrasque vesperas & sacrum solenniter per-
 egit. Die porro solenni B.P.N. memoriz dicato, nõ
 satis habuit interesse SS^{mo} sacrificio, concioni, ac
 primis, secundisque vesperis: at ipse quoq; diuinis
 operatus est, sacramque Fratribus nostris distri-
 buit Eucharistiam, quod ante quoq; fecit præter no-
 stros, sat frequenti populo. Atque vt suis erga nos
 studiis plus aliquid concederet, bis in Coll^o pran-
 sus est nobiscum, liberaliter omnibus ad id neces-
 sariis de suo ministratis, quam etiam cum pari fa-
 cilitate beneficentiam Alumnis sui seminari semel
 præstitit, vno eorum numero primum Deo sa-
 crificium immolante, nec facillè suo in hoc Coll^{um}
 amoris modum ille statueret, rebusque eius in an-
 gustum adductis expedendis finem imponeret, si
 non in tam iniqua incidisset tempora. Bello n. simili-
 tres ferme annos durate non satis explicari potest,
 quãtum in omnium p vniuersum Regnũ Ecclesiast.
 tam bona, licentia factiosorum miles sibi sũperit,

quasque prædationes, præter iniquissimas exactiones fecerit. Solum hoc Collegium, rebus vel leuiter ad rationem subductis, septingentorum vt minimum florenorum damnum accepit. Non defuere tamen nonnulli benefici viri, quorum vnus 200. alter 30. florenis, nostrorum leuarunt inopiam. Et quamuis difficili admodum versaremur in tempore, effectum nihilominus est, superiorum vigilantia & industria ad diuinam accedente benignitatem, vt omnia prorsus exoluta sint debita, quibus obæratum grauabatur Collegium 912. florenorum. Extremo penè loco de Scholis aliqua memoratu non indigna sunt afferenda. 600. constant iuuenib⁹, frequentiam enim quæ multò erat proximis annis amplior, haud leuiter imminuerunt, tum dispositio præcedentis anni ob luem accerrimè tunc grassatam, tum ciuiles motus, militumque incursationes periculosa, ita vt hic ipse, quem expressimus, numerus nè sperari quidem in tali potuerit perturbatione. Excel luere literarum & virtutum in primis studio cum alii multi, tum in Partheniam (quæ hic in maiorem & minorem diuisa est) allecti Sodalitatem. E quibus duo Societatis sunt institutum complexi. Franciscanam alii duo elegerunt familiam. Comune vtrique Sodalitati fuit, omnes eas, quæ sapius fuere institutæ pro populo, orationes, publicis sui ipsorum ornare verberationibus, quod Sacrosancto Parasces die, solito egerunt ardentius: cæteris autem sextis Quadragesimæ feriis, priuatim sese ceciderunt. Solenne in idem fuit cili ciorum asperitate, tenerrima crebrius atterere

cor-

corpora, templa religiosius visere, sacras Litanias quavis hebdomada quater, publicè ad propria altaria recitare, certo itidem cuiusvis septimana die, mediam horam communi spiritualis libri impendere lectioni, ad pauperum lauandos pedes bis hoc anno sese demisere, die nimirum Cœnæ Domini, & pridie S. Martini, cuius nomine gaudet Illustrissimus Antistes noster, Sodalitii eximi^o Patronus, in quam ipse quoque ascribi voluit, suaque iucundissima aliquos illius actus solenniores, exornauit præsentia. Iisdem diebus, apparatus pro refectioe pauperum mensis insertuerunt, ac stipe eosdem egentes impertierunt liberali. Non omittendum visum est, ad pietatem in Sodalitio institutos, etiam cum è Scholis abierunt, nostri memorem conseruare animum, orationibus Sodalium sese per literas commendare, sententias in Patronorum sortitione incidentes postulare, oportunitis temporibus per seipso, etiam si alioqui distent longius, accurrere: apud spirituales congregationis Patrem errata confiteri: elemosynas denique submittere, quod etiam tenuioribus Sacerdotibus est familiare, ac pene frequentius. In extremas huius labentis penè anni hebdomadas duas, promulgatio Iubilei incidit, nullum igitur respirandi spatium toto eo tempore habuere Sacerdotes nostri, non ij solùm, qui ad hoc vnũ destinati sunt, sed & alii, suis quiq; intèti officiis, fructus longè vberrimi collecti sũt, q cum ijdẽ cum supra memoratis, ijs cõmemorandis superfedendum est. In supplicationibus ter ad loca diuersa institutis, exhortationes ad frequentem

Bbb 3 populum

populum habitæ, Illustrissimo id postulante, qui
 & ipso cœlo alioqui iniquiore, nymbofo ac plu-
 uio, tam pio operi defuit nunquam. Iuuenis, dùm
 in Scholis trivialis cuiusdam loci, studiis litte-
 rarum vacaret impensius, profectu tamen, ob tar-
 ditatem ingenii, nullo, subiit illi in mentem perqui-
 rere à Sodalibus, quos cernebat feliciores, qua-
 nam ratione ipse quoque si non antecire, at vel æ-
 quare illos valeret, abductum vnus secretius, ne-
 fariis imbuit consiliis, suavit vt sacra percepta Sy-
 naxi, eius aliquam partem suffuraretur quàm cau-
 tissimè, multò autem circumspectius decenter in-
 uolucris rectam apud se habeat. Non cohorrui im-
 pius sacrilegum flagitium, accepit tremenda my-
 steria, impuris dein ex ore abrepta manibus parti-
 tur, recondit, vt iussus erat, particulam, tactus haud
 multò post religione, dùm quidnam de illa fieret
 particula, explicatis integumentis curiosius per-
 quireret, nihil prorsus reperit, atq; nunc demum,
 rei prout par erat animo concepta gravitate, taci-
 tum alioqui non paucis annis facinus detexit. Nu-
 merum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento refe-
 ctorum per tempus Iobitei, non facile inire
 potuerunt, qui ei reiat-
 tenderunt.

LITVANIÆ.
COLLEGIVM BRAVNS-
bergense.

759

TRres hic annus, & ætate, & morbis confectos, in aliam vitam transtulit. Horū primus fuit P. Georgius Iung Coadiutor spiritualis formatus, qui ex Residentia Gedanensi salubrioris auræ gratia aduenerat, lecto subito affixus, multa religiosæ vitæ cumulatè probata exempla reliquit. Annos quinquaginta vixit: 33. in Societate transegit, 20. circiter rebus Oeconomicis & domesticis negotiis præfectus, magna cum industria fructuque, in variis Collegiis & Domibus, Societati adiumento fuit. Dùm ægrotus à nostris, & aliis inuiseretur, integro animo ad cœlestia anhelans, de expectato ex sui corporis ergastulo discessu, diuorumq; beata vita lubens, magno gustu, quâ loquebatur, quâ audiebat. Virtus patientiæ in ægro mirificè eluxit. Tandem diuturniore morbo sensim exhaustus, multis animi fortitudinis, aliarumq; virtutum documentis editis, & Sacramentis præmunitus, huius vitæ laboribus & ærumnis finem imposuit. Hunc non longo interuallo consecutus est Ioannes Hein Coadiutor temporalis. Sexaginta propè annos natus, ex quibus aliquot supra 30. Socii dedicauit. Multis virtutibus præditus, adèd vt ob singularem obedientiâ, & ad omnia paratâ voluntatem, ac in primis silentii virtutem, iis quibus conuixit, fuerit admirationi. Hortensi operi maxime deditus, cuius longori experientia eam acquisierat peritiam, vt vix alterum talem aliquando sperare possit Collegium. Iam ætate confecto, brachium ad assiduos labores assuetum, paralyfis de-

Bbb 4 bili-

bilitavit, & rationis impotens effectus, vnius
 anni spatium & amplius, ita morbo debilitatus e-
 rat, vt ad extrema peruenerit. Animi factus
 compos, horis aliquot ante obitum, munitus sa-
 cræ vnctionis Sacramento, spiritum creatori suo
 placidè reddidit. Hoc autem elogium de se vnius
 reliquit mortuus, quod neque facto, neque ver-
 bo vlllo læserit aliquem. Post hoc elatum funus, P.
 Simon Annius ordine proximus fuit, qui etiam
 Coadiutor spiritualis formatus, iam sexaginta
 propemodum annos natus, in Societate triginta
 quinque exegit. Viginti annis, eoque amplius
 Rhetoricen in diuersis Collegiis profess⁹ est, mul-
 torum discipulorum & præceptorum Magister.
 Qui confectus senio & laboribus, ad altare tremé-
 dis adfistens mysteriis, paralyfi laborare coepit, sine
 notabili tamen signo sacrosanctum prosequens
 sacrificium, ab altari ad cubiculum cum rediisset,
 nullo pharmaco, nullo consilio adhibito, ad pristi-
 num sanitatis statum reduci potuit. Horum vita
 functorum numero meritò adscribendus est spe-
 ctabilis Domini Michaëlis Nouman obitus. Exi-
 mius hic Collegii fuit benefactor, & Societatis
 nostræ amantissimus. Oeconomi officio totius E-
 piscopatus Varmiensis aliquot annis cum laude
 perfunctus erat. Fessus tandem vigiliis, laboribus,
 & annis, in hoc Collegium, tanquam ad tranquil-
 litatis stationem, cum licentia superiorum nostro-
 rum, feliciter se receperat; tantò securius exce-
 pturus mortem, quantò religiosos viros ad eam
 excipiendam securiores sibi piis votis, precibus-
 que & consiliis ad futuros esse credebat. Ad eò au-
 tem

tem inculpatæ vitæ studiosus fuit, ad eò pietatis amans, vt solo habitu ac veste, ab iis qui religiosam vitam profitentur, differre videretur. Imò in piis operibus promouendis, in tuendis fidei Catholica partibus, in orationis assiduo studio, & charitatis Christianæ officiis, ad eò magnos fecerat progressus, vt verè pii, ac optimi viri nomen fuerit affectus. Nunquam otiosus visus; tempus dabat vel legendis piis libellis, vel precibus cum ad Deum, tum ad Beatissimam Dei Matrem, cuius cultui toto se animo deuouerat, vel in diuinarum commentatione rerum, interdum etiam media nocte, defixus. Humilitatis officiis apprimè deditus, egregius victor pudoris, qui eiusmodi exercitiis obrepere plerumque solet iis, qui viro aliqui egregii, non postremæ inter suos notæ, ad vilia descendunt obsequia.

Incidit tandem in lethalem ægritudinem, die inuentæ Cruci sacro; Ecclesiæ Sacramentis instructus, Deo magna cum fiducia sese commendans, inter preces ac manus Patrum Fratrumque placidissimè dormienti simillimus, vitam hanc mortalem cum aeterna commutauit. Collegio, cuius fundatio pertenuis est, sex millia florenorum incensus perpetuos, vna cum multa selectissimorum librorum, rerumque domesticarum vtenfili suppellectili, liberalissimè donauit. Omitto quæ in alios pios vsus in varia loca distribuit, ac imprimis, quod Nosocomio in patria sua duo millia marcarum Prussicarum elargitus sit. Circa proximorum salutem non infructuosè nostrorum desudauit industria. In Collegio exercitiis spiritualibus perpo-

ppoliti, Canonicus Varmiensis, Decanus quædam,
 & Parochus; qui eadem opera, per confessionem
 rotius vitæ maculas eluerunt. Generales confes-
 siones exceptæ circiter centum; multæ à multis
 annis, & præcipuæ, quæ variis de causis inualidæ
 fuere, repetitæ. Excursum à nostris per Episcopa-
 tus Diocesim, haud sine lucro animarum, multo-
 rum exceptæ confessiones, variæ sopitæ diffen-
 siones, iniusti contractus rescissi. Fidei Catholicæ
 adhæserunt hæretici tres supra triginta. Inter hos
 Virgo quædam nobilis è Ducatu Prusiæ oriun-
 da, annos nata viginti circiter, quæ affinis sui Ca-
 tholici persuasione abducta, ut tæplum nostrum
 inuiseret, tandem ordine templi, Cæremoniisque
 inspectis, & concionibus auditis, fidem Catholi-
 cam libenter amplexa est. Officialis Ecclesiæ Var-
 miensis, vir doctrina iuxta, ac autoritate, Lega-
 tionibusque obeundis conspicuus, in ultimo suo
 agone nostros sibi adesse, conscientiaque & sa-
 lutis arbitros esse voluit. Adstiterunt morienti, quo
 nomine ab omnibus Canonicis ibidem nostris
 pro his caritatis officiis actæ sunt gratiæ ingen-
 tes. Sub idem fermè tempus, memoria dignum
 accidit, in duobus matrimonio iunctis, & recens
 ad Catholicam fidem conuersis, qui paupertatis
 incommodo, æreque præsi alieno, suorumque
 præsidio, ac omni consilio destituti, ancipites ani-
 mo, nunc in hanc, nunc in alteram partem flu-
 ctuabant. Deerat solum qui inconstantes animos
 ad deteriorem partem stimularet; sua mox expedi-
 diuit arma versipellis hostis Diabolus. Ministrum
 Luthero iuratum, & vxori affinitate coniunctum,
 susci-

fuscitat. Is mittit literas, obsecrat vt ad se pro fu-
 turis Christi natalitiis veniant, secum (haud itine-
 ris spatio diei vnus abest) habitent; liberam habi-
 tationem, & omnia vitæ necessaria, & quadrin-
 gentorum florenorum contracta debita se disso-
 luturum pollicetur: affirmatque ideò ipsam iuste
 & paupertatis incommodis, & inualetudine cor-
 poris, à Deo percussam, (infirmam enim erat) quod
 veritatis repudiarit doctrinam; quod Romanista-
 rum & Papistarum errori, simulataque ac falsa
 religioni adhaerit. Ipsa, vt varium & mutabile
 semper fœmina, serpentis vocem attendens, re-
 lapsa sanè ad vomitum fuisset, nisi diuino nutu v-
 nus ex nostris, qui ipsi confitenti aures dare con-
 fueuerat, aduertisset. Oblata ergo sunt ei literæ
 deceptoris Ministri, verborum lenociniis, ac ille-
 cebris plenæ. Quid consilij? mox eo tempore (pe-
 riculum enim in mora fuit, iam iam aduentante
 Lutheri præcone) pro Catholica fide retinenda,
 ærumnis fortiter ferendis, noster conscribit ali-
 qua, sine sigillo, sine nomine, tradit marito, qui v-
 xori legēda daret: legit illa, ac relegit, sensum ca-
 pit, recuperat vires pristinas, confirmatur in fide
 Catholica, gratias agit. Inter legendum subitò ac-
 cedit Minister, eripit literas à nostro conscriptas,
 ignorat authorem scriptionis, miratur, angitur,
 inquit scriptorem. Denique Crocodilinis ob-
 ortis lacrymis, aurum purum, Vngaricos supra
 viginti in sinum fœminæ proijcit, obsecrat vt suæ
 salutis consulat, ad priorem salutis viam redeat. Il-
 la porrò renuit aurum, contemnit impostorem,
 affiné auersatur, vicit fœmina, post aurū non abiit.

Ma^o

Maluit vna cum marito, egestate, alienoque gra-
uata ære, inter Catholicos, spei circa salutem plena,
degere, quàm cum hæreticis abundare opibus, a-
nimæ porrò inæstimabilem facere iacturam. Scho-
læ nostræ solita propemodum felicitate suum te-
nent cursum. Minui quidem non nihil earum fre-
quentia ob cariorem annonam cœpit; sed Deo dâ-
te solitam recuperabit frequentiam, cum anno-
na viluerit. Selecta omninò adhuc manet iuuen-
rus, & prænobilis, ex qua pars potissima & lectis-
sima Parthenio Sodalitio est aggregata. Vnde qua-
tuor iuuenes ingenio & moribus præstantes, ad ti-
rocinium Societatis sese adiunxêre. His placet at-
texere exemplum raræ indolis, & magnæ expe-
ctationis, nobilis Adolescentis Scoti cuiusdam,
quidùm in domo paterna Catholicè educatus iam
annos quatuordecim agens, viros quosdam sin-
gulari modestia, grauitate, ac eruditione insignes,
ad parentis domum crebrius aduentantes, men-
sæque accumbentes adspiceret, eos admiratus:
quales, inquit, Domine parens, sunt viri isti? Cùm
Iesuitas eos esse respondisset parens, obstupuit pu-
er; animoque conceptum gaudium prudenter
dissimulans, magna cogitare, maiora cœpit pro-
ponere: diuino quippe impulsus motu, sensit sibi
acres ad pietatem, ac etiam religiosum viuendi ge-
nus, subdi stimulos. Ergo inter alternantes co-
gitationum fluctus, hùc illùc anxius, animique
pendens, distrahitur.

In eiusmodi Societatem ad eò teneris adhuc
annis cooptari se posse diffidit: nihilominus ple-
nus spei, vt res tempusque ferebant, salubriter

con-

concludit; maturitatem ætatis expectandam, ut interea pia religiosæ vitæ desideria maturecant. Breui postmodum arcano suo consilio, Deus nostri cuiusdam Patris lateri puerum adiunxit, ut maturè piis exercitiis quæ animum, quæ corpus assuefaceret, seque Societati promptum sensim pararet alumnum. Sed in tenera ætate, tener animus ad subeundos pro Deo labores, altioribus deinceps erat studiis imbuendus. Igitur à materno sinu complexuque auellitur, ex Scotia in Prussiam abit, Braunsbergæ in disciplinam traditur, ac inibi inter pauperes nobilis puer, Christi iugo se subdere incipit. Adolescentem iam vigesimum attingentem annum, in deliciis spiritus conquiescentem, inuidens saniora eligentibus aggreditur hostis; quæ (malum) isthæc paupertas? quæ hæc animi adeò sordida deiectio? ubi nomen familiaræ? ad maiora & iucundiora animum transferas. Tunc pugnabis imbellis, nèdum ad pugnam tiro edoctus? tum Adolefcens totictus telis; Defensore hîc mihi, inquit, & propugnatore opus est. Non sine nutu diuino nostrum adit templum, conscientiæ suæ quærit solatium, maculis antea-ctæ vitæ iterum expiat animum, sacra refouetur Synaxi, mox secum afflatu Numinis, tale meditatatur consilium. Ne quid valeat inimicus armis, alligate votis, expeditior Deum sequere vocantem, Hem, frustra me dolose munde retrahis, stat sententia Deum iubentem sequi. Voueo (inclamat affectu) voueo ipsi Deo, me Societatem ingressurum. Sensit se subitò profligatum hostis, redit domum animæ quior iuuenis, magno ardore inflammatum

matum sentiens pectus, animoque gestiens, voti tenax, maiore conatu deinceps totis 4. annis obfirmato religione animo, in studia incumbens, tandem Romam longissimo itinere pedes abit, ibique hoc anno Societati nostræ sese tiro adiungit. Neque omittenda putamus, quæ ex Daniæ Regno ad nos tanquam recentia, & certiora feruntur. Relatum nobis est; quod ipse Rex, cum in lectionem præfationis cuiusdam libelli, ab vno ex nostris Braunsbergæ conscripti, incidisset (in qua ad progenitores iuventutis Daniæ querela instituta est, de ministrorum & impostorum hæreticorum fictis contumeliis, quas palàm è pulpitis maioribus infestas nomini nostro, Scholisque nostris irrogant) rem cordi accipiens, edicto cavit, vt deinceps à sannis probrisque in Papistas spargendis abstinere. Eadem relatione accepimus, de quodam iuvene Dano è nostra disciplina profecto, pièque instituto, hic absoluto Philosophiæ curriculo, cum ad res suas constituendas, in patriam rediisset, & lethali morbo paulò post inibi correptus fuisset, aulicus quidam inuilit ægrum, aspexit de collo Agni cerei pendentem effigiem, ira percitus Papisticam superstitionem accusans, vi detrahit, ac in terram elidit. Sed tertio post die, idem aulicus, ob sacrilegi crimen luens pœnas, & diuinam omnibus obstupentibus sentiens ultionem, subita morte interit. Alius Danus aliquandò Braunsbergæ Philosophus, à nostris Doctoris gradu insignitus, vir pius, in Daniam reuertus, in grauem incidit infirmitatē. Minister Caco euangelic⁹ accurrit, cuius præsentiam vbi p̄sensit agrotus, de
liri-

lirium simulavit: sicque Prodomus Sathanae, desperato negotio discessit. Infirmus verò ad ultimum vitæ spiritum, multa prudentissimè de Deo, deque vera Religione locutus, piissimè mortuus est. Id verò primarii cuiusdam equestris Ordinis viri singulari testimonio palàm accepimus.

COLLEGIVM NIESVI- siense.

Collegium Niesuihense hoc anno Rhetorum nostrorum Colonia Potociã translata, tertianos Patres, etiam cum fœnore recepit. Magnus illorum in iuuandis proximis feruor, magna humilitatis & charitatis in pauperes & ægros officia. Nicolaum Christophorum Radziuilum, Illustrissimi Principis Fundatoris nostri filium, restituit quidem Bononia, sed non eum omninò quem vel à nobis dimisimus, vel aliquandò futurum expectauimus. Dicit vix potest, quàm constanti vultu, & animo forti prudentissimus Princeps dilecti filii sui mœstum exceperit funus. Exequiæ in nostro templo, magno concursu nobilium celebratæ, modesto certe, licet non indigno Principe apparatu. Scholæ nostræ pro gratitudine in Fundatorem, tanta emblematum, diuersorumque carminum multitudine templum totum conuestiuerant, vt spectantes admiratione obruerentur. Gratum id Principi celsisse, & gratiæ multoties humiliter actæ, & declarata tum

in nos,

in nos, tùm Scholas nostras munificentia, satis ostendit.

Excursiones aucto numero Sacerdotum, auctiores quoque factæ, non minori labore, quàm fructu. Primum bellum initum contra genus maleficarum molestissimum. Quatuor erant præstigiatarum arte insigniores, ac quo magis ex propter variorum morborum, vulnerum etiam lethalium subitam curationem, passim à plerisque pro diuinis haberentur, eò difficilior à pernicioso errore deturbari posse videbantur, itaque multis viis tentatæ, infernalium pœnarum, & iudicii diuini interminato metu, efficaciter fractæ, manus dederunt. Nec minus arduum fuit, quàm plurimas alias, tùm virgines, tùm coniuges vario veneficio dementatas inhibere, nè præstigia præstigiis, aliisque illicitis mediis frustra tollere pergerent, vix tandem, quarum aliquæ à quindecim annis inanes conatus cum lacrymis execratæ, Deo iusto iudicii totam causam committentes, integrè resipuerunt, fuerunt, quibus vnicum refugium in omnibus aduersis, recurrere ad præstigiatrices mulierculas, & his via præculsa, atque melior quæ ducit ad Deum, quam plurimis ostensa. Superstitioso quoque cultu feriæ sextæ sublato, debitus Dominicæ, aliisque festis diebus est honor restitutus. Cæterum, quidam magis nè superstitioni, an peruicaciæ deditus, venerando simulque horribili viso admonitus, in perpetuum dies festos sanctè obire, aliosque ad idem faciendum cohortari instituit. Inuenti sunt & antea nunquam confessi, nunc autem Deo reconciliati decem & nouem, supra quadringentos,

tos, & fuit non raro videre etiam septuagenarios. Communium confessionum numerus iniri non potuit. Non est hic etiam omittendus labor nostrorum, quo strenuè, & sanè feliciter præstitum, ut plurimi gravissimis odiis inter se dissidentes, & inimicitias ponerent, & ad inuicem reconciliarentur, & ex his coniuges duo, relictis propè inueteratis, à viginti annis simultatibus, ad meliorem & tranquillio rem vitam sunt reducti. Multorum conscientis & illusionibus variis, & spiritu blasphemix tentatis, non minus diligèter occursum. Illustrior astutia veteratoris antiqui in quodam, quem ita miserè multis annis pedicis suis intricatū ducebat, ut quoties vel calamo annotare, vel confessione errata explicare attentaret, toties omnium subitò obliuisceretur, quod si quando annotasse contigit, excæcatus quodammodo legere non potuit; cæterum confessionis tribunal accedere graue supplicium. Confessarius hostis callidissimi artem ut erat suspicatus, hominem graui timore correptum, primum ad se trahere, deinde etiam sensim inuestigatione prudenti conscientiam perscrutari, fraudem demonis detegere. Mirum est, quàm præsentis beneficio Dei adiutus, etiam impostero liber ab omni perturbatione euaserit. Denique salutaribus vndis abluti duo supra triginta. A Schismate Græcorum ad Romanæ Sedis obedientiam rediere plures octoginta. Variarum hæresum sæcibus extracti duo.

COLLEGIVM POTO-
cense.

Numerus nostrorum inclinante iam anno, accessu eorum, qui humanioribus litteris imbuendi assumuntur, est auctus, diuisa enim Prouincia Lituaniæ à Polonia, & domicilio iis, qui tertio Probationis anno addicuntur in Collegio Niesuisiensi, vbi haftenus nostri intra domesticos patietes Præceptores auscultabant, constituto, Rhetoricæ Schola ad hoc Collegium quarto Nouembris translata est. Excreuit ergo iam numerus personarum à dicto die Nouembris ad trigessimum, cum tribus, qui in Missionem nouam Orfanensi versantur. Laboratum à nostris solita constantia domi forisque, sed foris non minore fructu quam necessitate, exceptæ enim confessiones sexcentæ quadraginta septem, in quibus supra centum fuerunt, qui totius vitæ criminibus conscientias suas exonerarunt. Nobilium præterea aliquot familiæ poenitentiae Sacramento expiatæ, & quod magis mirère, cuiusdam etiam Nobilis Matronæ, sed peste Calviniana infectæ horratu; quæ nostros in aulam suam diuertentes vbi benignè excepisset, studiosè sollicitabat, vt familiam suam piis monitis ad meliora promouerent, & ritu nostro DEI offensas manifestantibus aures præberent, ad eam etiam inter sentes diuinæ semen doctrinæ iactum reuirefcit, & spem messis ampliozem promittit. Nec segnius pro locorum opportunitate in aliis Socie-

Societatis ministeriis laboratum. Infantes aqua lustrali perfusi sexaginta duo, Matrimonia multa ob defectum Parochorum, legitimè iuncta. Nam quod dolendum est, ita hic error in rudem populum siue ignorantia, siue impunitate irrepsit ut iam vix ducant sacrilegium, à suis vxoribus discedere, & cum aliis incestas nuptias celebrare, maxime vbi authoritas Popi Rhutenici accesserit, qui quidem Popi, quod experiètia compertum est, nimis faciles esse solent ad diuortia inter coniuges facienda, vnde prouenit, ut se Matrimonii iure penitus solutos existiment, sibi que priore adhuc superstitite, cum alia contrahere fas putent, qui cum aliquando ad peccatorum detestationem incitantur, & ut animas in pœnitentiæ fonte eluant, inflectuntur, tum demum summam nostri difficultatem, ut eos ab illicita cohabitatione abstrahant experiuntur. Nec minor aliquandò molestia in coniugibus inter se dissidentibus conciliandis, & ex fuga ad domum, torumque coniugalem reuocandis. Sunt enim homines sanioris consilii expertes, ut ad eiusmodi dissidia faciles, sic ad hoc, ut in pristinum reuocentur statum, difficiles. A veneficiis, quibus Rhutena gens magna ex parte est dedita, aliqui penitus abducti, aliqui grauissimis monitis cum magna spe tam nefandas incantationes eiurandi, ab inolita consuetudine deterriti. Lucris iniustis hortatu nostrorum nuncium remisere. Et hæc ferè foris gesta, domi verò nostrorum officia in vicinos etiam consistere.

Nam in tãta Catholicorum paucitate (multitudi-
 ne Græcas Caremonias sequente) satis frequens
 nihilominus viget Sacramentorum vsus. Actum
 præterea cum hominibus odio graui flagrantib⁹,
 effectumque, vt velin veterem amicitiam coale-
 scerent, vel sine alterius partis læsione viuerent.
 Cuius operæ vnum vel alterum sufficiat exem-
 plum. Discordia ingens inter Dominum quen-
 dam & famulum fuit exorta, eoque seruum im-
 potentis animi vis abripuit, vt improbum aliquod
 facinus moliretur, & insigni aliquo damno Do-
 mino bonis illato, exulceratum animum leuare
 cogitaret. Interposuit operam suam ad placan-
 dum vtrumque Sacerdos noster, primumq; Do-
 minum grauiter commotum oratione sedauit,
 deinde ad expugnandam famuli iram studium ver-
 tit: sed tanta fuit hominis ferocitas, vt non nisi post
 longum tempus rationibus cederet, & Patris con-
 siliis acquiesceret. Iusta itaque obsequiorum suo-
 rum mercede à Domino accepta, honestè pacatè-
 que dimissus est. Aliud eò nobilius, quo in persona
 illustriori contigit. Matrona quædam honesto lo-
 co nata, & cum maiorum nobilitate & virtute
 tum sua clarissima, cum ei per acceptam iniu-
 riam vir quidam, genere quidem clarus, sed lingua
 petulans ac procax, ignominia notam in fama quã
 semper habuit optimam, inussisset, exarsit fœmi-
 na, iusta vt videbatur iracundia, & tantam nomi-
 ni suo labem aspersam non sustinens, magnis a-
 nimi cruciabatur doloribus, itaque neque iam so-
 lita pietatis officia præstare, neque Sacramenta
 salutis remedia, frequentare libuit, animum vi-

dei-

delicet ira exacuate, & salutaria quæque mentis consilia perturbante. Intellexit iram quidam è Patribus nostris, cupiensque afflictam erigere, & ad pristinam mentis hilaritatem reuocare, agit cum illa, profert rationes, quare æquius sit indignationem omnem ex animo excludere, iniuriæ illatæ obliuisci, & offensam præteritam pro Christiana pietate remittere, vrget hæsitantem, proponit exemplum Christi Seruatoris, atque ad sequenda tum patientiæ, tum charitatis vestigia accendit. Illa non passa tam salutaria documenta in ventum spargi, nec se degenerem tam benigni parentis filiam videri, ferociam in lenitatem, dolorem in patientiam vertit, & quod maledico conuitori præstandum erat, ipsa amore Christi recalescente celeritate anteuertit. Quid ergo? suscipit iter, atq; ad ædes calumniatoris, longo interuallo distantes maturare contendit. Ingressa inuenit hominem acerbo morbo propè depastum, atque ad transitum ad alteram vitam satis dispositum. Illa Christianæ modestiæ memor, quasi non læsa fuisset, sed ipsa læsisset, petit veniam ab ægrotante, si fortè ei fuisset offendiculo. Mira res, ea mentis demissio adeò profundè hominis ægri pectus penetravit, vt magnam ei vim lacrymarum extorserit, vicissimque tum omnium offensionum suarum, tum maximè turpitudinis immeritò inflictæ, culpam ab ea deprecatus sit. Cui Matrona & promptè annuit, & libenter se id præstare asseruit, sicque in mutuam gratiam, & veterem amicitiaæ vsu redière, quo tamen in hac mortalitate diù frui non licuit. Nam æger ille paucis diebus interpositis hac luce

orbatus, in viuos agere desiit. Ternæ præterea factiones nostrorum opera inter viros natalium claritudine conspicuos, atque opibus, familiisque potentes, sedatæ, quarum exitus, vel longa iuris prosecutione quærendus esset, vel aduersarum partium non dubio exitio (quò res vergere videbatur) expectandus. Atque hoc magis Societatis nostræ nomen, in his partibus commendat, quod hostes ipsi, capitali discordia inter se dissidentes, nec locum alium controuersiæ componendæ, quam Collegium nostrum sibi deligere, nec quicquam agere, nisi cum aliis haud infimi Ordinis ac fortunæ viris, ipso Collegii Rectore sequestro, voluere. Non prætermittendum vnum memoratu dignum. Cùm quidam rem minus conuenientem à quodam Patrum nostrorum petiisset, nec obtinere potuisset, vertit preces in iurgia, & dictis nostrum cœpit petulantius incessere, quem non longè post, vltio diuina est subsecuta, nam mox vt à nostro digressus in ciuile hospitium se recepit, ab aduersario male acceptus, propè lethali plaga fauciatus est. Ad templi supellectilem quod attinet, aucta est hoc anno ara maxima, imagine, & tabernaculo, cuius expensæ mille florenorum pretium excedunt, opus pro loci huius ratione satis augustum, & quod dolendum crebris conflagrationis periculis nimis expositum, ita enim habitamus, vt ab incendiis singulis diebus nobis metuendum sit.

LITVANIÆ.
MISSIO ORSSAM, IN FI-
nibus Lituaniæ versus Mo-
schouiam.

775

Doctrina Christiana tradita, primo quidem concurrente sat multa plebe: sed quia illa est Græci ritus, à Popis suis admodum ignaris prohibita: nihilominus non pauci ad eam concurrebant. Dissidentium reconciliata paria quinque. Confessiones circa Festa Paschalia auditæ quingentæ, qui numerus in his partibus, Catholicis hic residentibus maximæ consolationi fuit, & nostris non est vsque adeò contemnendus, propterea quod omnes ferè incolæ sint ritus Græci, & Popos habeant ita duros, vt nullum VVladicam S. Ecclesiæ Romanæ vnitum, Superiorem agnoscere velint, atque illo vel maximè nomine, plebem imperitam à ministeriis nostris abstrahât. Non pauci multorum annorum onera conscientiaë deposuere: totius verò vitæ, partim ij qui nunquam aliàs confessi: partim qui hactenus malè, complures. Errantes ad fidem rectam reducti, & erroribus depositis Ecclesiæ Catholicæ aggregati, octo præcipui, exceptis vulgaribus & rudibus non paucis, qui schismate & alijs lapsibus abiectis, per pœnitentiæ Sac^{rum} Ecclesiæ Catholicæ reconciliati sunt. Cum viris nobilibus hæreticis, sæpè actum non sine fructu. Scrupuli n. in primis ingentes, 9. circiter personis iniecti, ita vt de falsitate doctrinæ, quam hactenus profitebantur, dubitare grauiter cœperint, spemque bonâ dederint, se de sua salute quærenda sedulò cogitaturos.

Ccc 4 Sin-

Singularis ad hæc amor hominibus nostræ Societatis apud eos, qui hucusque inimici fuere, comparatus: factumque per Dei gratiam, ut non tantum Catholici omnes, verumetiam Hæretici velint cum omni confidentia deinceps cum nostris de rebus suæ conscientiæ agere, & nil magis expectant, quàm ut Societas ibi domicilium suum figat. Matrimonia quæ contra Canones contracta erant, iterum iuxta decretum Concilii perfecta. Persuasum vni non postremæ alioquin notæ homini, ut mulierem, cum qua, vivente primo ipsius marito legitimo, secundas nuptias contraxerat, & aliquot annos habitauerat, suo viro restitueret. Libri hæretici è manibus quinque Catholicorum extorti, & iis primum declaratum, tales & legi & haberi non posse absque peccato, & censura.

Accidère & hæc memoratu digna in domo præcipui nobilis Calviniani, qui ut ætate, ita autoritate, & alendo per id tempus Ministro hæretico, ceteros in hæresi retinebat, quorum primum est; Sacrificium Missæ, ipso præsentem, nobiscum orante, & SS. Eucharistiam adorante, imò imperante, ut signum ære campano, quo subditi sui convenirent, daretur, in ædibus eius oblatum, confessiones auditæ domesticorum, doctrina Christiana explicata, aberrantes ad gremium Ecclesiæ reducti, quod ipse ita accepit, ut passim coram aliis suæ farinae hominibus admirans quereretur, opera lefuitarum, ut primum, aiebat, in domum meam pedem intulère, omnes mei recta sentiunt, se duntaxat solo relicto. Sed neque ipse fuit relictus, asserbat enim, cum de purgatorio ageremus, sibi iam
ignes

ignes purgatorios non adeò metuendos esse, eò quod cum nostro Patre sat purgatorii haberet; ita enim, dicebat, instat, vrget, premit, vt plurimum torquear. Alterum est. Contigit apud eundem ad mensam colloqui cum Ministro hæretico, qui aliunde hospes venerat, & cum nobili viro, insigni Calvinista. Minister quidem, iudicio ipsorum hæreticorum, qui tùm aderant, abundè confutatus est. Nobili verò vt audaci ori ad blasphemandum, diuinam vindictam Sacerdos comminatus est, quæ & secuta erat. Cùm enim hæc inter cætera de tremendo Missæ sacrificio effutiret: quid aliud est vestra Missa, quam cento quidam è variis pannis diuersorum colorum a diuersis pontificibus contextus? Noster fidenter subdidit: Time heu miser, nè illicò à Deo plectaris, solemne enim est diuino Numini huiusmodi blasphemias actutum vindicare, tremens ille & voce titubante respondit, se misericordiæ diuinæ fidere, ad hæc noster: Misericors quidem Deus, iustum tamen se ostendit aduersus blasphemos, factum itaque, vt eo ipso die in morbum ita grauem incideret, vt de vita ipsius desperaretur, nec amplius conualuit, sed cùm semper grauius haberet, miserèque tandem in hæresi vitam finiret, iustitia diuina in eo puniendo adeò enituit, vt post obitum ipsius passim vulgaretur, cum ob illam blasphemiam à Deo, morbo, & morte multatum. Sed illud iucundum: filia vndennis nobilissimæ cuiusdam Matronæ adhuc eo tempore hæreticæ, sciscitanti, quam fidem profiteri vellet, respondit, se non posse respondere, propterea quod à matre hæretica graue supplicium formi-

Ccc 5 daret,

daret, tùm illa omnem polliceretur immunitatem, dummodo quod sentiret syncerè fateretur. Mihi, inquit, ò Mater, sola Catholica, Romanaque Religio placet, eamque solam Deo auspice vbi mei iuris fuero, amplecti volo.

Ad quod Mater. Siccine me, patremque tuum defunctum deseres? ecquid est, quod in Religione paterna maternaque displiceat? at illa, permulta equidem, illud tamen vel maximè, quod nec iunia vlla habeatis, imò illa ridenda proponatis, qui alioquin salubria sunt vtrique homini, & peccata Sacramento confessionis minimè expietis. Magnum profectò momentum matri ad conversionem hoc responsum dedit, quæ postea etiam Catholicæ Ecclesiæ adiuncta est. Præterea domus cuiusdam nobilis hic à malo genio, vt credimus, mirum in modum infestabatur, paterfamilias enim, modò verbis asperis, modò verberibus affligebatur, & vox humanæ similis, creberrimè audiebatur, species tamen nulla visibatur. Inuitati eò nostri, suaserunt primum, & ipsi patrifamilias, & toti domui confessione expurgare animas, & fidei Catholicæ patremfamilias, hæreticus enim fuit, adhærere, quibus monitis hospes annuit, ingressi ergo nostri locum infestari solitum (seclusa turba aulicorum, qui ante illos cum genio collocuti erant) orarunt, spiritum adiurarunt, sed nihil omninò responsi acceperunt. Redierunt secundò eodem, totamque noctem in illo hypocausto soli transfegerunt. Verùm & tunc altum silentium fuit. Verum ab aliis genius ille interrogatus, quare cum Iesuitis loqui noluisse? dixit.

Nil

Nil sibi commercij cum eo genere hominum, cū quo non tantum loqui, sed nec eodem in loco unquam esse cuperet.

COLLEGIUM RIGENSE.
se.

IN Collegio Rigensi tredecim hoc anno versati sunt. Quod ad fructum pertinet animorum, quatuor millia, sexcenti, nouem apud nostros peccata per confessionem expiarunt: sexcenti & quatuor totius vitæ. Multi multis annis intermissam annuæ confessionis faciendæ consuetudinem reuocarunt: eandem vt undecim supra 100. tanquam inuadam renouarent, illecti. Ab adulterina viuendi licentia recessere duodeni, vno pauciores, à meretricia. A Lutherana æquè atque Calviniana hæresi traducti ad fidem Catholicam septuageni, eorum vnus octogesimo anno ætatis iam expleto. Quidam in aperto Religionis tramite vacillans, ad partes Euangelicas, vt ipse aiebat, nonnihil iam propendens, conscientia peccatorum pondere ab annis 18. collecto, exonerata, in fide longè certior, longèque firmiter redditus est. Salutari Xⁱ Domini corpore muniuere festria millia, sexaginta tres. Centum & 40. sacro Matrimonij fœdere iuncti: ex quibus duo, quinquaginta annorum emensi curriculum, post filiorum nepotumque procreationem, tandem Sacerdotalem adepti sunt benedictionem, vnus ab aliena vxore, ad meditandum cum illa fugam sollicitatus, detecto hoc consilio & rationibus sanis perceptis, quâto ocyus ab impio pposito destitit.

Et

Et quod primas sibi vendicat, sacrosancto baptismatis lauacro mundati trecenti & octo. Excursum ad viciniora loca non raro, vicatimque rudi plebeculæ rudimenta fidei Christianæ explicata. Duo quoque Sacerdotes ad Moschicos penè terminos non sine maximis incommoditatibus penetrarunt, incolas Liuonicos visitando, & Catechesim edocendo, idque ipsorum studio effectum, vt plurimi trium maximè Sacramentorum, Baptismi, Eucharistiæ, & Matrimonii participes fierent. Nonnulli si quas sacris, vt ipsorum appellatione vtar, arboribus sacrificulorum opera victimas fecerant, iis veneficiisq; simul posthabitis, tantam Ethnicis superstitionibus intulere stragem, vt illæ vix vnquam repullulaturæ sint. Quidam etiam certis verbis ad arcendos ab humanis corporibus & pecorum, morbos, certisque dimensionibus ad capitis dolores mitigandos vsi, nunc de superfedendo his omnibus secundum Christianam informationem satagunt. Quædam Virgo cupida è certis figuris cognoscere, quanto temporis intervallo vitæ stamen productura esset, liquidam ceram super aquam effudit, ausâ quidem tantum facinus aggredi, sed inscitia magis ducta, quam scientiâ; vice ergo versa, illud imposterum emendandum esse intellexit. Rusticellus non minus forma quam ætate grauis, septuaginta videlicet annorum, innumerorum extremæ necessitati infantium baptismatis ritu, plurimis in locis occurrens, fluente quidem aqua eos rectè consperfit, sed sacro Dei verbo perperam prolato, inquit; Accipe Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, laterem lauit.

auit. Huc illuc ergo cursitatum, quæstique illi, in quibus tam ingens error commissus esset: quotquot autem parui magnique inuenti, iis pro errore veritas impertita, authorque tanti mali multo diuturnoque labore instructus est, nè iterum in tantum erroris lapidem impingeret: alter enim illo aptior non reperiebatur, eo quod precandi formulam optimè teneret, quanquam & filii iam maturi idem addicere, idonei enim ad id necessitatis munus æque, magisue parente iudicati sunt, qui etiam vna cum illo cæterisque domesticis prima vice cœlesti pabulo recreati. Centenarius quidam è Lotauica gente asserens Domino præsentem, falsam eius fidem esse, Monachorum autem veram (sic enim rusticum vulgus autam veritatem passim nominat) facile postea ab illo vniuersæ antea vitæ peccata coram Sacerdote nostro confitendi facultatem impetrat, qua habita occasione præstat tantum, quantum vetus memoria suggerit. Idem Dei beneficium in alterum decrepitem à diuina bonitate collatum est, sed modo mirabiliore. Cum enim hic in nostrum Sacerdotem incidisset, interrogatus ab ipso, quid causæ cur conspectum eius formidaret, congressumque toties vitaret, respondit multis astantibus, se ad hoc à diabolico spiritu perculsum, ab eoque Iesuitam potissimum fugere didicisse, modo autem cupere, maximè postquam infirmitatem, qua periculosè afflictabatur, euasit: cupere, inquam, peccatorum expiationem, quam consecutus, postero die duorum miliarium itinere pedibus confecto, diuinum cœuiuium non sine maxima aliorum admiratione celebravit.

bra-

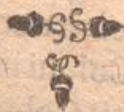
brauit. Fratricida ob facinus in germano perpetratum, 16. annis templi ingressum non præsumpsit, sed à Sacerdote nostro deprehensus eidem culpæ confessionem fecit, assignatamque ab ipso satisfactionem satisfactione spontanea accumulauit, singulis totius anni feriis sextis in edicæ loco panem duntaxat, aquamque sibi propositurus. Sacrificulus, de quo anno superiore, modò quidem secundò ad pœnitentiæ, sed primò ad Eucharistiæ mysterium vna cum vxore accessit, filiis ad Matrimonij benedictionem participandam adductis: rogatus nùm post vltimam vitæ rationem redditam supersticiosos ritus pristino more vsurpasset, nequaquam ait, paucosque iam restare, qui id adhuc factitent. Imitata est illum in salutari vtriusque Sacramenti perceptione Matriona, sed aduersæ valetudinis flagello prius tacta, cùm aliàs sana ob epotum Lutheranicum venenum, diris se deuoueret, quàm Catholico Sacerdoti occulta animi scelerati sensa manifestaret. Publicam precationem, quam vxor pro mariti emendatione ex cõcoctione fundi postulabat, tanta in illo mutatio morum secuta est, vt bis prius animi maculas detulerit, quam semel Eucharistiæ Sacramentum obiret. Quendam à proposito enecandi sui aduersarij, quod quinquennio in animo fouerat, pœnitentiæ vsurpatio auocauit. Miles morem Sacerdoti ipsum ad peccatorum manifestationem exhortanti non gerens, paulò post, adeò grauiter laucitur, vt loquendi vsu priuatus, nè minimum quidem contritionis signum, quod ab illo idem Sacerdos diù multumque eliciebat, dare posset, sicque

que cum peccatorum sarcina hinc ad aliam vitam migravit. Alter miles quoque adeò blasphemis tentationum machinationibus, cum contra tremendum altaris Sacramentum, tum contra Deiparam Virginem impetebatur, ut quandoque se à SS^{mo} Missæ Sacrificio subduceret, nè saltem denudò, si illi interesset, molesto tentationis telo tangeretur, armis ergo, sacris à nostro sumptis, armatus abiit. Accedit ad hos tertius, qui templum ingressus, Ecclesiasten ibi de pœnitentia verba facientem audiens, ita derepente se commoveri sensit, ut qui nè minimam quidem antea cogitationem de exomologesi instituenda susceperat, illa sine vlla mora conscientia sordes, postquam Ecclesiastes dictioni finem imposuisset, coram eodẽ cum ingèri dolore absterferit. Dùm à nostro sensibus alienatus febricitans visitatur, ita illis integrè restituitur, ut sui non compos, mentem duntaxat antea minus sanam, postea sanissimam retulerit. Lustralis aqua, nec non diuina precatio, diuinusque in cerea effigie Agnus efficacissimè multiplicis morbi vehementiam maleficiorumq; virus repressit. Duci exercitus Lituanici in castris moranti fuere à sacris duo è nostris, nec frustra. Multa etenim, de quibus supra, utiliter exercita. Hoc tamen non omittendum. Duo grauitè in Societatem nostram iniuriosi, ad meliorem illi affectum declarandum excitati. Idem in alio quoq; effectum, sed ita, ut crimina sua apud nostrum accusare, eique rem diuinam facienti adesse in posterum statuerit, cum antea secus se facturum iurasset, tantoperè ab ordine nostro alienus.

Ali-

Aliquoties nostri publico supplicio afficiendos comitati sunt, quibus pro modulo suo ad Christianè occumbendum pro facinoribus suis, non modicum opitulati sunt: id in vnius maximè morte singulariter eluxit, hic enim post detruncatum col- lum, eam in animis ipsorummet spectantium hæreticorum, opinionem reliquit, vt ex pœnæ loco ad ædes suas remeantes palàm faterentur, ipsum verè Christiano more vitam, licet gladio, perdidisse, & longè felicitus, quam facinoris socius, qui planè desperabundus, idem supplicii genus subit, frustra verbi adulterini consolationem ingerente seductore, vt tamen illam de Catholici morte opinionem populo eriperet, ex suggestu in templo proclamauit, Sacerdotem nostrum non cauiffe, nè malefactor in mortis agone se Mariæ commenda- ret, sed Deo Domino suo, ideò scilicet, quod no- ster cum morituro inter cæteras sacras precatio- nes, Salutationem quoque Angelicam, & Saluta- tionem, horarias preces legentibus familiarem re- citauerit. Carcere detentis, lectoq; affixis ob mor- bi grauitatè diuina solatia præstita, mortuis Ecclesi- astica sepultura, sectariis frementib⁹. Et semel ob- staculum obiectassent tumultuarium, imperu in pⁱ operis executores attentato, lapidumque gran- dine in ipsos proiecta, ni maturioris iudicii viri in- tercessissent. Nihilominus Tribunus plebis, con- ciuibus in domum ipsis communem concitis, sat- vehementer in insigne misericordiæ opus inuectus est, seuerèque cauit sub pœna infamiæ, grauibsq; multctis, nè quis posthac præsumat domum admit- tere Papistas, funeris deducendi causa. Sed suos ter-
rere

rere potuit, non eos, quibus id pietatis opus incumbit. Ad sacram templi supellectilem cum alia multa sunt addita, tum præcipuè calix, qui non iam Lutheranicè vt olim, sed Catholicè Missarum solemniam ineuntibus apprimè vsui esse poterit. Isto concludam. Quidam inueteratus dierum maiorum, genere & dignitate nobilis, sed ob deserta quondam Crucigerorum castra & auitam Religionem infamis, præsumpserat visitationem Ecclesiarum Curlandiæ, non vt à Lutheri sordibus expurgaret, sed quo vnicam ab iisdem repurgatam, & à nobili, nostrorum opera hisce annis cum tota familia conuerso, Sacerdoti Catholico destinatam, denuò contaminaret, non terretur, prædicat prius ipsum vita, quam Ecclesiam suam legitimo possessore, priuandum. Vaticinium fuisse, exitus probauit, iam se itineri impius ille commiserat, vt constitutum facinus exequeretur. Ecce repente morbo corripitur, qui eum retraxit domum, & mox extinxit. Eundem non multò post, alter eiusdem propositi socius, nobilitate, dignitate, & odio erga Catholicos par, sequitur, inopinata morte, dum somnum capit, extinctus.

COLLEGIVM DERPA-
tense.

QUAMVIS bellum octo annorum cum
 Suecis, Collegium hoc Prouinciam-
 que vniuersam ad extremam deduxe-
 rit calamitatem: nihilominus duo Sa-
 cerdotes è nostris, cum totidem Coadiutoribus,
 in magna omnium rerum egestate, stationem
 hanc nunquam deseruerunt: rùm vt reliquijs Ca-
 tholicorum in villis hinc inde latitantibus, & sub-
 inde ad nos recurrentibus, spiritualia submini-
 strent auxilia: rùm nè militem Polonum, qui in
 praedio arcis & ciuitatis est, deserant. Et quidem
 magno cum fructu istis manent, nam spatio i-
 stius anni, partim domi, partim in excursionibus
 bis mille trecentorum confessiones exceperunt,
 sacraque Synaxi refecerunt. Viginti septem ab hæ-
 resi, & schismate Ecclesiæ adiunxerunt, concio-
 nibus, catechesibus, alijsque ministerijs strenuè
 Estonicum populum militemque iuuerunt, il-
 lisque instar parentum, in quam plurimis affli-
 ctionibus, & calamitatibus adfuerunt. Redditis
 autem Collegii tales sunt, vt vbi olim quatuor
 milia florenorum colligebantur, nunc agrè cen-
 tum haberi possint, cum nec seminare, nec me-
 tere liceat: neque Coloni in agris tutò manere
 possint; & ex ducentis Colonis, vix hoc tempo-
 re viginti, ijque pauperrimi reperiantur. Vnde
 nec Scholæ haberi hic possunt, nec ruina Collegij
 restaurari, sed omnes habitationes destructæ, col-
 lapsæ.

lapſæque iam ſint, & duæ Eccleſiæ, quas olim ha-
bebamus, minantur ruinam. Domi-
nus dignetur pro ſua miſeri-
cordia his noſtris ærumnis,
finem imponere.

